

Mira Malczyńska-Biały¹

II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Naruszenia praw człowieka we współczesnym świecie”, Rzeszów, 2 czerwca 2017 r.

W czerwcu 2017 r. odbyła się w siedzibie Uniwersytetu Rzeszowskiego II Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. „Naruszenia praw człowieka we współczesnym świecie”. Organizatorem tego przedsięwzięcia był Instytut Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego we współpracy z Instytutem Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytutem Nauk Politycznych im. Jana Karłowicza Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witolda Pileckiego w Oświęcimiu, Fundacją La Strada oraz Kołem Naukowym „Human Rights”.

Konferencja ma charakter cykliczny, dotyczy szeroko rozumianej tematyki praw człowieka i jest organizowana dzięki współpracy wymienionych instytucji. Pierwsza konferencja z tego cyklu na temat „Zjawisko ludobójstwa w XXI wieku” odbyła się 6 czerwca 2015 r. w Rzeszowie i dotyczyła analizy przypadków ludobójstwa, zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości. Prelegenci mierzyli się również z problemami odpowiedzialności za masowe naruszenia praw człowieka, kwestią „mowy nienawiści” czy uwarunkowaniami współczesnego dyskursu historycznego i politycznego.

W tegorocznej konferencji wzięło udział 50 ekspertów ze środowiska naukowego oraz cywilnego i wojskowego z Polski, Ukrainy oraz Słowacji. Wśród nich znaleźli się m.in. przedstawiciele Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, PWSZ w Oświęcimiu, Uniwersytetu Lwowskiego, Uniwersytetu Preszowskiego, Fundacji La Strada.

---

¹ Dr Mira Malczyńska-Biały, Instytut Nauk o Polityce, Uniwersytet Rzeszowski, al. mjr. W. Kopisto 2a, 35-959 Rzeszów, e-mail: mira19@interia.pl

Uroczystego otwarcia konferencji oraz przywitania gości dokonał prorektor ds. studenckich i kształcenia prof. Wojciech Walat. Wskazał on na uniwersalizm oraz aktualny charakter problematyki konferencji. Zachęcił wszystkich uczestników do interdyscyplinarnej dyskusji oraz wymiany poglądów. Reprezentujący komitet organizacyjny prodziekan ds. studenckich i kształcenia Wydziału Socjologiczno-Historycznego prof. Krzysztof Żarna w swoim wystąpieniu zaznaczył, że konferencja stanowi szeroką płaszczyznę do debaty na temat współczesnej oraz przyszłej ochrony praw człowieka w wymiarze krajowym, europejskim i międzynarodowym. Przypomniął ponadto poprzednie bardzo owocne spotkanie naukowe poświęcone ochronie praw człowieka oraz wskazał na doniosłe znaczenie tej problematyki we współczesnym świecie. Zwrócił również uwagę na interdyscyplinarność tematyki naruszeń praw człowieka, której wyrazem stał się bardzo zróżnicowany merytorycznie skład uczestników rzeszowskiej konferencji, reprezentujących wiele dziedzin nauki i praktyki.

Obrady odbywały się w trzech panelach, w których swoje badania przedstawiali pracownicy naukowcy oraz specjaliści z organizacji pozarządowych. W ramach konferencji zorganizowany został ponadto czwarty panel, tzw. studencki, w którym referaty wygłaszali studenci i doktoranci. Pierwszy panel plenarny prowadzony był przez prof. Krzysztofa Żarnę. Wystąpienia rozpoczął prof. Wiesław Waclawczyk. Temat referatu, który przedstawił, dotyczył mowy nienawiści w kontekście praw człowieka. Prelegent wskazał, że mowa nienawiści nie zagraża zachodnim standardom ochrony praw człowieka. Wpisuje się w prawo do wolności słowa przyjęte w orzecznictwie Sądu Najwyższego USA oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Zaznaczył, że oba te podmioty różnią się w swej ocenie tego, w jakim stopniu mowa nienawiści zagraża ochronie praw człowieka.

Profesor Bożena Sieradzka-Baziur przedstawiła problematykę wychowania według zasad porozumienia bez przemocy Marshalla Rosenberga jako metody przeciwdziałania mowie nienawiści. W wystąpieniu znalazły się charakterystyka oraz współczesne przykłady mowy nienawiści w Polsce. Prelegentka przeanalizowała ponadto założenia porozumienia bez przemocy Marshalla Rosenberga oraz ideę wychowywania do porozumiewania się bez przemocy. Prof. Krzysztof Przybyszewski w wystąpieniu „Populizm polityczny jako zagrożenie dla realizacji podstawowych praw człowieka w dobie społeczeństwa informatycznego” ukazał, w jaki sposób zjawisko zwane w naukach społecznych populizmem zagraża takim wolnościom i prawom człowieka jak: wolność słowa, wolność myśli i sumienia, ale też bezpieczeństwu i podmiotowości

jednostki w wymiarze osobistym, jak i podmiotowości prawnej. Podstawową tezę wystąpienia było stwierdzenie, że rozpowszechniający się za pomocą nowych masowych środków komunikacji populizm polityczny we współczesnych demokracjach znacząco przyczynił się do aberracji idei multikulturowości. Następnie głos zabrał prof. Wadim Zadunajski, w swoim wystąpieniu przedstawił ograniczenia praw człowieka na Ukrainie w czasie kryzysu politycznego i wojny w latach 2014–2016 na przykładzie mieszkańców Donbasu. Potwierdził, że w warunkach ostrego kryzysu politycznego i działań wojennych w Donbasie miały miejsce liczne naruszenia praw człowieka.

Kolejna część obrad odbywała się w dwóch równoległych panelach tematycznych. Pierwszy z nich prowadzony był przez prof. Grzegorza Bonusiaka i dra Mirosława Natanka. Jako pierwszy wystąpił prof. Jan Pisuliński. W referacie pt. *Czy akcja „Wisła” była zbrodnią wojenną?* przedstawił wnikliwą analizę tego problemu naukowego. Następnie prof. Krzysztof Koźbiał omówił kwestię handlu organami ludzkimi jako przykład naruszenia praw człowieka podczas konfliktu w Kosowie. Swoje wystąpienie zakończył konkluzją, że nadzieje na osąd daje powołanie do życia specjalnego trybunału, który ma zająć się tą kwestią. Problematyczne będzie zapewne postawienie przed nim osób z samego szczytu kosowskiej polityki. Wszystko wskazuje bowiem na to, że zamieszani w ten proceder zajmowali kluczowe stanowiska w organizacji i czerpali największe zyski z handlu organami ludzkimi.

Działalność Międzynarodowego Trybunału Karnego ds. Zbrodni w byłej Jugosławii i casus Ante Gotoviny były tematem wystąpienia prof. Krzysztof Żarny. Swoistą kontynuacją tej tematyki był referat dra Mirosława Natanka nt. stanowiska Rady Europy wobec łamania praw człowieka podczas konfliktu w byłej Jugosławii. Następnie dr Laura Koba przedstawiła sylwetkę Dominica Ongwena oraz podjęła się trudnego zadania badawczego, którego celem była odpowiedź na pytanie, czy był on ofiarą, czy katem. Jako ostatni w tej części obrad głos zabrali dr Grzegorz Pawlikowski oraz mgr Piotr Litka. Przedstawili oni referat ukazujący sylwetkę Władysława Bednarza, jak go określili, „nie-doszłego polskiego łowcy nazistów”.

Po przerwie kontynuowano wymianę poglądów w tym panelu tematycznym. Prof. Jaroslav Vencalek dokonał analizy koncepcji „duchowego krajobrazu” jako zasady poszanowania praw człowieka. Wskazał na wysiłki zmierzające do upowszechnienia nowej równowagi struktur społeczno-przestrzennych i poszanowania praw człowieka. Następnie głos zabrał prof. Grzegorz Bonusiak. W swoim referacie przedstawił imigrację i populizm jako czynniki wpływające na status Saamów w państwach

nordyckich. Analizy formalno-dogmatycznej przepisów polskiego kodeksu karnego kryminalizujących ludobójstwo oraz zbrodnie przeciwko ludzkości na tle regulacji międzynarodowych tej materii dokonał dr Filip Radoniewicz. Dr Joanna Dobrowolska-Polak scharakteryzowała dekonstrukcję prawa uchodźczego w procesie zarządzania unijnym kryzysem migracyjnym. Analizy deficytu praw człowieka we współczesnej demokracji liberalnej dokonała dr Agnieszka Demczuk. Podjęła się ponadto próby odpowiedzi na pytanie, czy jest on wyrazem kryzysu prawnoinstytucjonalnego, czy doktrynalnego. Ostatni referat w tym panelu wygłosiła dr Maria Ochwat, a dotyczył on szeroko rozumianych praw człowieka w Kambodży.

Drugi panel prowadzony był przez prof. Mirosława Lakomego oraz dr Mirę Malczyńską-Białą. W pierwszym wystąpieniu prof. Mirosław Lakomy dokonał analizy naruszenia prawa do prywatności w społeczeństwie informacyjnym ze szczególnym uwzględnieniem inwigilacji prowadzonej na skalę masową w Stanach Zjednoczonych. Syntezę języka wrogości w antypolskiej propagandzie Niemiec Weimarskich (1919–1933) przedstawił prof. dr hab. Jerzy M. Roszkowski. W referacie wskazano na organizację i metody antypolskiej propagandy Niemiec. Wystąpienie dra Grzegorza Baziura dotyczyło tragicznych wydarzeń, do których doszło po inwazji ZSRR na Polskę, po 17 września 1939 r. na ziemi grodzieńskiej. Pojęcie demokracji w międzynarodowym systemie ochrony praw człowieka przybliżył uczestnikom konferencji dr Marcin Jastrzębski. Następnie mgr Grzegorz Ćwiękała wygłosił referat pt. *Wolność słowa kontra polityczna poprawność i mowa nienawiści. Przykład tygodnika „Najwyższy Czas!”*. Wystąpieniem kończącym pierwszą część obrad w tym panelu był referat mgr Pauliny Mendeluk. Prelegentka dokonała analizy zagadnienia konfliktu pomiędzy dwoma wartościami związanymi z ideą praw człowieka, tj. godnością człowieka a wolnością słowa w kontekście „mowy nienawiści”. Po zakończeniu każdego z paneli uczestnicy konferencji mieli możliwość zadawania pytań refrenom oraz okazję do wymiany poglądów i głębszej dyskusji.

Na uwagę zasługuje zorganizowanie w ramach konferencji dwóch paneli studenckich, w których uczestniczyli studenci i doktoranci z Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Warszawskiego oraz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Oświęcimiu. W pierwszym panelu, prowadzonym przez Szymona Rutkowskiego, studenci i doktoranci przeanalizowali problemy łamania praw człowieka w kontekście przestępczości zorganizowanej w Meksyku, plagi przymusowych aborcji w Chinach, praw kobiet w Afryce, łamania praw człowieka w Korei Północnej, różnic kastowych w Indiach, dziecięcej seksturystyki w Taj-

landii, ludobójstwa w Rwandzie, łamanie praw człowieka w Turcji czy zagadnienie wolności jako rudymentu etyki kantowskiej.

W drugim panelu, prowadzonym przez Aleksandrę Lechowicz, analizie poddano problemy zwalczania handlu ludźmi w Polsce, naruszenia praw człowieka w czasie konfliktu w Serbii, prawa do tożsamości narodowej i religijnej w obliczu aktów przemocy na tle narodowościowym i wyznaniowym, mowy nienawiści a prawa do wolności wypowiedzi w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, masowej inwigilacji w sieci, ochrony praw konsumentów w Polsce po 1989 r., praw człowieka w wirtualnej rzeczywistości oraz miejsca praw człowieka w wybranych organizacjach europejskich.

Ważnym ogniwem integrującym uczestników konferencji stała się uroczysta kolacja oraz nocny spacer po centrum Rzeszowa. Podczas kolacji prof. Krzysztof Żarna w imieniu komitetu organizacyjnego podsumował toczące się obrady oraz wygłoszone referaty. Na zakończenie wszyscy uczestnicy zgodzili się, że spotkanie przyniosło wiele istotnych związanych z ochroną praw człowieka ustaleń naukowych oraz stało się impulsem do dalszej współpracy ekspertów zajmujących się tą problematyką.